

**TEATER
REPUBLIQUE**

Studiemateriale Faust

Faust på Republique

Så er det tid til Faust! TEATER REPUBLIQUE inviterer til en stjernebesat sjælegyser om magt, begær og jagten på lykke 19.9. – 28.10.2020.

Videnskabsmanden Faust har solgt sin sjæl for at nyde alle livets flygtige glæder. Fælden klapper, da han ser 14-årige Gretchen. I et favntag med Djævelen danser Faust mod sin fortabelse.

Videnskabsmanden Faust står på toppen af sin livsbane, men føler sig tom og desillusioneret. Var det her alt, hvad livet havde at byde på? Nu dukker Djævelen op og frister ham, og Faust sælger sin sjæl for at nyde alle livets flygtige glæder uden mådehold. Han svælger i fester og eventyr, men fælden klapper, da han ser 14-årige Gretchen. Han må have hende. Og han får hende, og ødelægger hendes liv. Faust er en nådesløs undersøgelse af den magtfulde mands midtvejskrise. Med alt hvad denne krise fører med sig af hensynsløst menneskeforbrug og udnyttelse.

Oplev to kraftpræstationer, når Søren Sætter-Lassen og Olaf Johannessen bevæger sig ned i Goethes heksekedel, der syder og koger med en blanding af skræk og fryd og tager os med på en rejse fra livslyst og forførelse til brutalitet og afstumpethed.

REPUBLIQUES FAUST, efter Goethe, er Jon Fosses version, som er oversat til dansk af Karen-Maria Bille med lån fra Jon Høyers danske oversættelse og bearbejdelse af Staffan Valdemar Holm. De medvirkende er: Olaf Johannessen, Søren Sætter-Lassen, Anne Sofie Wanstrup, Siw Ulrikke Maibom og Joen Højerslev. Forestillingen er instrueret af Staffan Valdemar Holm og scenografien er skabt af Bente Lykke Møller.

Fag: dramatik, historie, dansk, samfundsfag, filosofi og tysk

Målgruppe: ungdomsuddannelser og udskolingens sidste årgang

Spilletid- og sted: 19. sep - 28. okt / Teater Republique, Østerfælled Torv 37, Kbh Ø

Særforestillinger i skoletiden: 28. sep kl. 11 + 5. okt kl. 11

Billetbestilling

Billetbestilling foregår ved at kontakte Lone Rix på mail lori@osterbroteater.dk eller via fællesportalen BRUG TEATRET I UNDERVISNINGEN. Du kan få personlig betjening ved at ringe til Billetbillet på telefon 70 27 22 72. Åbningstiderne for telefonisk henvendelse: Mandag – fredag kl. 14.00 – 18.00.

Også i den nye sæson tilbyder vi et begrænset antal skolebilletter på udvalgte dage fra 75 kroner. Bemærk, at tilbuddet først gælder, når du bestiller til min. seks unge under 25 år.

Undervisningsmaterialet

Undervisningsmaterialet giver jer mulighed for at få et indblik i Faustmotivet og manuskriptet til Faust, så I kan arbejde praktisk og teoretisk med forestillingen. Desuden kobles Faust skæbne med sociologen Rosa Hartmuts teori om accelerationssamfundets skræmmende konsekvenser for det moderne individ. I materialet er der arbejdsspørgsmål, som I kan arbejde med før eller efter I har set forestillingen. Faust er absolut en vedkommende forestilling for unge med en evigt aktuel tematik.

God fornøjelse og vi glæder os til at se jer!

Indholdsfortegnelse

- s. 2: Faust på Republique
- s.3: Studiematerialet og indholdsfortegnelse
- s. 4-5: Om Goethe og Faust
- s.6: Faust og Faustlegenden
- s.7: Filmen Faust (2011)
- s.8-14: Tekstuddrag og arbejdsspørgsmål til Faust
- s.15-16: Hartmut Rosa og accelerationssamfundet

Om Goethe og Faust

Johan Wolfgang Goethe (1749-1832), tysk forfatter

Goethe har en helt særlig placering i europæisk åndsliv. Han har fået et eftermæle som geniet og den altomfavnende ånd, der forenede åndsvidenskab og naturvidenskab, krop og psyke, romantik og oplysning, kunst og liv i et gevaldigt projekt, som ikke bare relaterede sig til de bøger han skrev, men også til det liv han levede. Hovedtemaet i hans forfatterskab er det moderne menneskes kollision med tilværelsen – i en rigtignok meget omfattende betydning af ordet.

Læs mere om Goethe her:

https://denstoredanske.lex.dk/Johann_Wolfgang_von_Goethe?utm_source=denstoredanske.dk&utm_medium=redirectFromGoogle&utm_campaign=DSDredirect

Filmen Goethe! (2010)

Goethe! (2010)

Filmen 'Goethe!' er en sprudlende kærligheds komedie, hvor budskabet er klart og enkelt; Mest af alt er kærlighed. Den unge og elskovssyge Johann Goethe møder den første store kærlighed i form af den smukke Lotte. Og som i alle klassiske historier er det en forelskelse med forhindringer. Filmen tager afsæt i et af litteraturhistoriens mest klassiske værker: Den unge Werthers lidelser (1774).

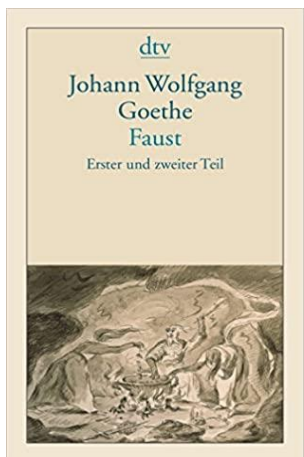

Goethe! (2010)

Se filmen Goethe! Philipp Stölzl (2010) her:

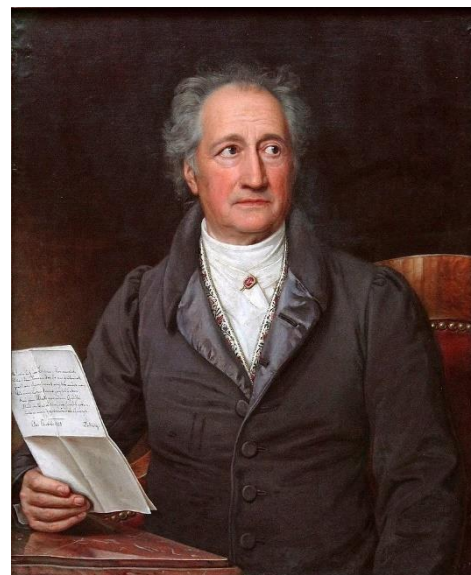
<https://fjernleje.filmstriben.dk/film/2922274600/goethe>

Goethes Faust (1828)

Faust er et drama om det moderne menneske og dets ønske om selvvirkeliggørelse og kulturel fornyelse, men det er også et drama om dette menneskes tragiske kollision med en verden, som aldrig bliver et hjem men kun en række stationer i en uendelig proces henimod perfektion.

I Goethes tidlige ungdom havde den aldrende tyske digter Lessing henledt den nye generation af heftige digtere på myten om den videbegærlige doktor Faust, som solgte sin sjæl til djævelen mod at få tilfredsstillet sin tørst efter kundskab. Myten bygger på en historisk skikkelse, som i reformationens første år blev beskyldt for at bedrive sort magi og til

Goethe (Stielcrantz 1828)

skræk og advarsel blev henrettet. Den blev diskuteret, tolket og anvendt som udgangspunkt for digte og skuespil. Goethe skrev – fra ung til gammel – løbende på sin Faust-version, og arbejdet blev hans livs "hovedforretning". Det første udkast, kendt som "Urfaust", er angiveligt forfattet allerede i 1773, da han var fireogtyve. I 1790 udsendte han en foreløbig i version. I 1808 kom den endelige gennemarbejdning under titlen "Faust" ("Faust, 1928). Det er langt fra de elegante, moderne Faust-fortolkninger, som vi kender fra titler som Oscar Wildes "Dorian Gray" og Klaus Manns "Mephisto", men udformet som et klassisk læsedrama på vers med branderter og studentikos ironi. Handlingen er minimal og persongalleriet tilsvarende begrænset. Til gengæld vrimler det med marekatte, talende husdyr og overnaturlige væsner.

I Goethes version går væddemålet mellem Faust og Mefistoles på, om Mefistoles kan gøre den søgende Faust tilfreds med sig selv og sin tilværelse. Mefistoles tager Faust med på en rejse, som primært går ud på at introducere den støvede doktor for øl, fiske og hornmusik. Undervejs møder de en af Mefistoles' ansatte, en heks, som kalder ham junker Satan: Jeg går fra sans og samling når junker Satan dukker op. Mefistoles virker stødt over øgenavnet og forbyder hende at kalde ham det. Faust drikker heksen drik og Mefisto siger: Du skal skynde dig. Snart skal du se levende foran dig den smukkeste kvinde. Forstår du med denne drik i kroppen ser du det smukkeste i enhver

Ary Scheffer (1795–1858), Faust and Marguerite in the Garden (The Seduction) (1846), further details not known. Wikimedia Commons.

kvinde. Men kom nu hurtigt. Lad mig føre dig afsted. Det er nødvendigt at du kommer godt i sved så kraften trænger gennem alle lag. Afsted nu skal der festes. På Auerbachs kælder, en knejpe i Leipzig, er der øl og hornmusik. Det frister ikke Faust. Det gør den fagre Gretchen derimod. Han får hende med djævlens mellemkomst og tragiske følger. Gretchen bliver gravid, drukner barnet og ender i fængsel.

Efter Goethes død i 1832 udkommer en kompakt og endnu mere lærd anden del af "Faust", som afslører, at Faust vandt væddemålet. Han lod sig ikke stille tilfreds. Det lykkes ikke Mefistoles at nedbryde hans ånd, at gøre ham til en selvtilfreds dovenkrop.

Kilder:

<https://forfatterweb.dk/oversigt/goethe-johann-wolfgang-von/zgoethe06>

Steen Beck, Mesterværker – europæisk litteratur fra Sofokles til Strindberg, Dansk lærerforening 1999.

Faust og Faustlegenden

Ved siden af Den Unge Werthers Lidelser (1774) er Faust (1770'erne -1832) Goethes mest berømte værk.

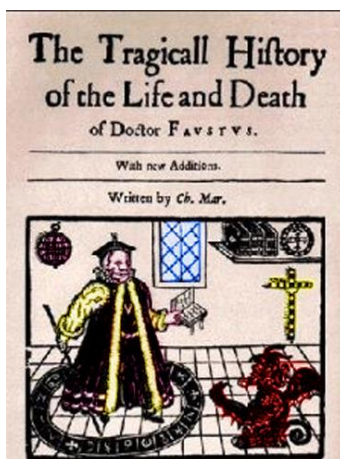
Det er ikke Goethe, der selv er kommet på ideen om alkymisten og charlatanen Faust. Den er sandsynligvis baseret på en virkelig person, dr. Johann Georg Faust (ca. 1466 – ca. 1540), som beskæftigede sig med magi, alkymi og astrologi.

Faust var tilsyneladende noget af en snydepels og blev endda lyst i ban af kirken, som værende i pagt med djævelen.

Legenden vil, at han døde i en eksplosion, forårsaget af hans alkymistiske eksperimenter, og det er blevet berettet, at han så ud, som havde djævelen selv haft i ham. Om historien er sand eller ej, er ikke vigtigt her. Den var i hvert fald for god til ikke at blive genfortalt.

Faust and Mephistopheles (illustration by F.X. Simm, 1899) (© Wikimedia)

I 1589 udkom det første berømte værk om Faust, The Tragical History of Doctor Faustus af Christopher Marlowe, og historien om den uheldige og uhellige alkymist, der indgår en pagt med djævelen, er siden kommet i et utal af versioner, både i bog-, drama- og musikform.

Udover Goethe har f.eks. Thomas Mann, Mikhail Bulgakov, Oscar Wilde, Ivan Turgenev og mange andre skrevet om Faust. Ligesom Prokofiev, Stravinskij, Beethoven, Strauss og Schubert har skrevet musik om emnet.

Allerede som barn havde Goethe haft sine første erfaringer med Faust igennem dukkespil og senere igennem de folkesagn og –eventyr om Faust, som han hørte som barn og ung mand. Allerede inden han tog til Weimar i

1776 havde han påbegyndt sin såkaldte Urfaust, som han tog op igen, da han kom tilbage til Weimar fra Italien og i 1790 udgav han Faust. Ein Fragment. Inspireret af Schiller genoptog Goethe arbejdet på Faust, men vennen nåede ikke at se nybearbejdelsen af værket, som først udkom i 1808, tre år efter Schillers død, under titlen Faust, der Tragödie. Erster Teil. Udarbejdelsen af den anden og afsluttende del af værket, Faust, der Tragödie. Zweiter Teil, varede indtil 1832 og blev først udgivet i 1832 efter Goethes død.

Som man kan se af ovenstående, var Faust mange år undervejs, og værket indeholder således også træk fra de forskellige faser i Goethes digtning, hvilket gør det samlede værk til en lækkerbissen for Goethe-forskere, men samtidig også svært overskueligt.

Kilde: <https://litteratursiden.dk/forfattere/johann-wolfgang-von-goethe>

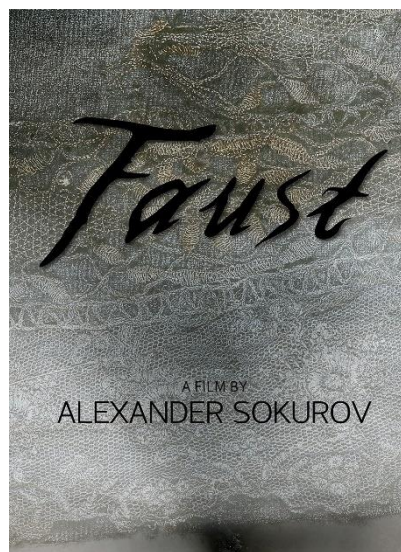
Filmen Faust (2011)

Se filmen Faust, Aleksandr Sokurov (2011), efter Goethes forlæg her:

<https://fjernleje.filmstriben.dk/film/2935642400/faust>

Før videnskabens gennembrud går Dr. Faust rundt i en formørket og ussel storby. Han vil så gerne forstå altings sammenhæng. Han forelsker sig, møder djævelen og sælger sin sjæl for at opleve kærligheden.

Læs mere her om Faust som person her: [https://denstoredanske.lex.dk/Faust - person](https://denstoredanske.lex.dk/Faust_-_person)

Læs Faust kan stadig lære os noget her: <https://www.kristeligt-dagblad.dk/kronik/faust-kan-stadig-l%C3%A6re-os-noget>

Tekstuddrag fra Faust

Efter prologen i himlen med ærkeenglene Rafael og Gabriel, møder vi Faust i studerekammeret om natten. Faust fremstår som en belæst intellektuel, der ejer al sin tids viden, men er isoleret i forhold til verden omkring sig. Det er et problem for et menneske, der gerne vil gøre sig nyttig i verden og hjælpe menneskene.

NAT

FAUST

Nu er det nok
filosofi
jura og medicin
og desværre også teologi
jeg har læst og læst med største iver
og så står jeg der og er lige så klog som før
jeg er magister
jeg er doktor til og med
og i ti år har jeg vildledt mine studenter
op og ned og rundt i hjørnerne
og det eneste jeg ved
er at vi intet kan vide
og det gør skærende ondt i hjertet
vist er jeg klogere end alle fjolserne
doktorer magistre præster skriverkarle
jeg er ikke plaget af skruller og tvivl
jeg er ikke bange for helvede og fanden
men så er al glæde også borte
jeg bilder mig ikke ind at jeg kender nogen
sandhed
jeg bilder mig ikke ind
at jeg kan lære andre noget
som kan forbedre og forandre
Jeg har ikke gods eller guld

eller ære
eller al verdens herlighed
ikke engang en hund gad leve sådan
og derfor har jeg givet mig hen til magien
for måske kan åndemagerne sige mig
en og anden hemmelighed
så jeg ikke altid
i mit ansigts sved
skal sige det jeg ikke ved
jeg vil se hvad der
inderst inde
holder verden sammen
jeg vil se hvordan naturen virker
nok ord og ord
så se du gule måne
for sidste gang på min kval
ofte har jeg ved midnat
siddet her ved min pult
og over mig har du
gule måne
lyst så smukt
åh kunne jeg bare vandre over fjeldet
i dit gule lys
og svæve med ånderne over stenene

danse over engene i din gryning
og skylle mig ren for kundskabens kvalme
i din dug
åh jeg sidder fast i dette hul
åh forbandede trange rønne
det her er din verden
det her som kaldes en verden
og hvorfor er du så bange
og hvorfor hindrer en ufattelig smerte
al følelse af liv
Nej du skal forstå stjernernes gang
Naturen skal lære dig
kraften i din sjæl skal åbne sig
og ånd møde ånd
forgæves tyder dine tørre spekulationer
hellige tegn
ånderne svæver omkring dig
svar hvis I hører mig
nu

Arbejdsspørgsmål:

- 1) Læs uddraget og diskutér, hvilke livsproblematikker Faust beskriver.
- 2) Diskutér hvad og hvem Faust retter kritik imod?
- 3) Hvad er Faust bange for?
- 4) Hvad er det for en natur Faust taler om?
- 5) Øv en oplæsning af teksten med fokus på at betone de centrale aspekter.
- 6) Omskriv teksten til et ungdommeligt sprog og diskutér, hvilke ord, som er ændret og hvorfor?
- 7) Beskriv og diskutér, hvad I som ungdom mener om verden anno 2020 med afsæt i Faust` tanker?
- 8) Diskutér hvad I giver jer hen til eller hvad der frister jer, når det hele bliver for meget? Magi, computerspil eller f.eks. rusmidler og tag stilling til hvorfor I evt. gør det?

Studerekammeret

Faust møder Mefisto og indgår en pagt med djævelske fristelser. Mefisto skal hjælpe Faust ud af hans tilstand og give ham et spændende liv, hvor alt kan opnås og drømmene indfries, og prisen er fortabelse.

FAUST

En sød og velkendt klang
trak mig ud af min forvirring
en rest af barndommens glade følelser
forbandet være alt som glitrer
og tant og fjas som får sjælen til at blive

i denne sorgens hule
forbandet være al mening
som sjælen omgiver sig med
forbandet være alle illusioner
som blænder sanserne

forbandet være ønsket
om navn og rygte
forbandet være alt det vi ejer og har
forbandet være kærligheden
forbandet være håbet
forbandet være troen
forbandet være tålmodigheden
ja mest af alt den

MEFISTO

Du skal ud i verden
væk fra ensomheden hvor sanser og safter
stivner
Leg ikke mere med din sorg
lidt dårligt selskab vil få dig til at mærke

at du er et menneske blandt mennesker
nej jeg mener ikke det værste menneske
nej så stor det er jeg ikke
men vil du være med mig
og gå med mig på vejen gennem livet
så bliver jeg gerne hos dig
og bliver din
med det samme
jeg tjener dig
og gør jeg så som jeg skal
bliver jeg din tjener
din træl

FAUST

Hvad kræver du så at få til gengæld

MEFISTO

Det kan vi bestemme senere

FAUST

Nej nej
Fanden tænker kun på sig selv
og gør
for Guds skyld
ikke noget godt for andre
sig hvad du kræver
en tjener som dig
er farlig at have

MEFISTO

Her skal jeg tjene dig
og lyde dit mindste vink
men når vi mødes igen hinsides
så skal du tjene mig på samme vis

FAUST

Det hinsides bekymrer mig kun lidt
på denne jord
under denne sol
har jeg lidt
kan jeg blive befriet for det
så må det gå som det kan og vil
hinsides

MEFISTO

Slå til

så skal du se hvad jeg kan

du skal se

hvad intet andet menneske har set

FAUST

Hvad kan du arme fanden vise mig

Hvad har du at give

Du har mad som aldrig mætter

det røde guld der hurtigt

som kviksølv

glider mellem fingrene og forsvinder

et spil som ingen vinder

en pige i mine arme

mens hendes øjne

giver en anden mand løfter

en frugt der rådner når man plukker den

MEFISTO

Sådan en opgave skræmmer mig ikke

Jeg kan hjælpe dig med det

Og snart kommer den tid

min ven

hvor vi skal have det godt og sjovt sammen

FAUST

Den dag jeg lægger mig doven på sengen

så er det slut med mig

den dag du smigrer og snyder mig

så jeg kan lide mig selv

den dag du får mig til at føle lyst

lad det være min sidste dag

det vil jeg vædde med

MEFISTO

Top

FAUST

Det giver jeg dig hånden på

Hvis jeg siger til øjeblikket

Bliv

Du er så skøn

så kan du lægge mig i lænker

så kan jeg gå til grunde

så kan dødens klokker ringe

så er din tjeneste ovre

så kan urene gå i stå

og viserne falde

så er min tid slut

Arbejdsspørgsmål:

- 1) Giv en personkarakteristik af Faust og Mefisto.
- 2) Beskriv mødet mellem Faust og Mefisto. Hvordan kan relationen beskrives?
- 3) Hvad er det Faust forbander?
- 4) Omskriv dialogen til en rap tekst, hvor I får de centrale aspekter med og fremfør den for klassen. Hvad har I tematiseret i rappen ud fra dialogen?

MØDET MED GRETCHEN

Hovedsagen i denne version af Faust er Gretchen-tragedien, dvs. Fausts forelskelse i den bly og hengivne Margarete/Gretchen, som han forfører og svigter; hun føder hans barn, som hun drukner, og henrettes.

GADE

FAUST

Min smukke frøken

vover jeg at byde dig armen

så vi kan gå lidt sammen

GRETCHEN

Jeg er hverken frøken eller smuk

og jeg kan gå alene hjem

Hun gør sig fri og går videre

FAUST

Åh Gud så smukt det barn var

Jeg har aldrig set noget lignende

Hun er så bly og ærbar

og alligevel lidt kort for hovedet

De røde læber

De lyse kinder

Det glemmer jeg aldrig

som hun kiggede ned

det fæstnede sig i hjertet

Og hvor skarpt hun svarede

Jeg kan ikke modstå det

Mefisto ind

Den pige vil jeg have

MEFISTO

Hvem

FAUST

Hende der lige gik forbi

MEFISTO

Hende der

hun kom lige fra præsten

som frikendte hende fra synd

Jeg var der jeg

Hun er en helt uskyldig ting

der skrifter for en bagatel

Over hende har jeg ingen magt

FAUST

Hun er sikkert over fjorten år

MEFISTO

Du taler som en gammel gris

som vil beholde hver en blomst han ser

og tror han kan plukke

hver en ære

hver en gunst

men det går ikke altid

FAUST

Hold op

ingen moralprædiken

Jeg skal sige dig

kort og godt

at hvis jeg ikke har

den pige i min seng inden midnat

så skilles vores veje

MEFISTO

Men sådan noget tager tid

Jeg skal bruge mindst fjorten dage

for at få det til

FAUST

Fik jeg bare syv timer

så skulle jeg forføre sådan en pige

uden fandens hjælp

MEFISTO

Du taler som en franskmand

men jeg beder dig

jeg er ærlig

hvorfor dette hastværk

Nej fornøjelsen er størst hvis du tager den

med ro

Kør på med smiger og kærtegn

og få hende til at ville have dig

FAUST

Jeg vil gå lige på

MEFISTO

Nej spøg til side

jeg skal sige dig at

du ikke får dette smukke barn uden videre

med storm går det ikke

vi må bruge list

FAUST

Skaf mig noget der tilhører den engel

Før mig til hendes seng

Giv mig et tørklæde fra hendes hals

Et strømpebånd

MEFISTO

For at du skal forstå at jeg vil dig det godt

skal jeg forkorte din pine

vi venter ikke

jeg skal føre dig til hendes kammer

FAUST

Så skal hun blive min

Arbejdsspørgsmål:

- 1) Diskutér hvorfor Faust lader sig forblænde af Gretchen? Hvad er det Faust lader sig fascinere af? Hvad vil han med Gretchen og hvordan reagerer hun?
- 2) Hvordan vil Faust forføre Gretchen og hvad siger Mefisto til det?
- 3) Hvilken type forfører er Faust? Inddrag gerne S. Kierkegaard: Forførerens dagbog (1843).
- 4) Diskutér om der er tale om kærlighed eller fascination? Og husk at Faust er påvirket af heksens drik!
- 5) Skriv et digt fra Faust til Gretchen.
- 6) Skriv en Tinder profil til Faust og diskuter, hvordan vil og kan han præsentere sig selv? Og hvor og hvordan forfører/scorer unge i dag?
- 7) Tegn eller beskriv, hvordan Gretchen, Mefisto og Faust ser ud anno 2020? Er det karakterer, som I kan genkende?
- 8) Forsøg at udarbejde og tegne en scenografi til denne sekvens. Hvilken gade er der tale om og hvordan ser omgivelserne ud? Er der tale om en symbolsk stiliseret gade eller er det en virkelig gade i en større by eller landsby f.eks.?

Søren Kierkegaard: Enten eller (1843)

'Forførerens Dagbog' skildrer ikke en traditionel Don Juan-figur, der blot elsker nydelsen for nydelsens skyld. Den fremstiller derimod en næsten satanisk nyder af eget intellekt, der beregnende og betingelsesløst søger den største udfordring i forførelsen. For Johannes er forførelsens tese "Det er ingen Kunst at forføre en pige, men en Lykke at finde En, der er værd at forføre". Det egentlige drive i Enten - Eller er en meget fræk historie om, hvordan en af mændene forfører en ung pige og dropper hende dagen efter for at haste videre til nye forførelsesprojekter.

Scoreguide og eksistentielt masterpiece

Enten-eller vakte skandale, da den udkom, for dengang virkede kapitlet Forførerens dagbog decideret pornografisk. Når folk tilmed ret hurtigt gættede, hvem der var forfatter til værket, skyldes det, at Søren Kierkegaard havde gjort noget lignende, nemlig forlovet sig med en ung pige og kort efter forladt hende. Var det ikke galt nok i sig selv, så var det da helt ude i hampen at udpensle den grimme histories mest intime detaljer i en trykt bog.

Søren Kierkegaards debutværk virker ikke som porno i dag, men det betyder så sandelig ikke, at hans forførelsesstrategi ikke længere dur. Læsere af hankøn kan stadig få nogle knaldgode tips om, hvordan man snakker bukserne af en pige. Læsere af hunkøn kan teste Søren Kierkegaards taktik på sig selv. Og rødme ved tanken om, at en lille skrælling af en bognørd måske ikke er så dårlig en elsker endda.

Kilder:

<https://litteratursiden.dk/anmeldelser/forforerens-dagbog-af-soren-kierkegaard>

<https://kulturkanon.kum.dk/litteratur/enten-eller/>

Hent Forførerens dagbog som PDF her:

http://www.bjornetjenesten.dk/teksterdk/forforerens_dagbog.pdf

Hartmut Rosa og accelerationssamfundet

Den tyske sociolog Hartmut Rosa (1965-) opstiller en samtidsdiagnose – et samfund han definerer som et højhastighedssamfund, der er drevet af et konstant tiltagende tidspres på alle. Rosas pointe er, at alting efterhånden går så stærkt i vores sociale virkelighed, og vi løber så hurtigt for at følge med, at vi ikke mærker, at vi allerede har mistet os selv. Vi er stressede, pressede og bange for at blive sat af. Og netop det sidste aspekt er i høj grad et aspekt, der karakteriserer det senmoderne netværksindivid.

Hvor andre sociologer hævder, at det senmoderne individ er blevet frisat fra hæmmende traditioner, kønsroller etc. og derved har opnået maksimal individuel frihed er Rosa langt mere kritisk i sin beskrivelse af det senmoderne samfunds menneske.

Rosa mener, at vi er styret af social acceleration – vi mennesker i konkurrencestaten er så at sige fanget i et hamsterhjul af opgaver som vi tramper udmattede rundt i, i et forsøg på at løse opgaver, vi ikke selv har valgt. Accelerationen kalder Rosa for totalitær, fordi den presser folk på deres frie vilje, fordi den er uundgåelig og fordi den gennemtrænger hele samfundet.

Spørgsmålet er derved, hvilken indflydelse accelerationen har i forhold til det enkelte individs følelse af mening og anerkendelse?

En af Rosas pointer er, som kort nævnt ovenfor, at de sidste århundreders acceleration inden for teknologi og deraf følgende acceleration i det sociale liv er medvirkende til at flere og flere af os lever i tidsnød i den moderne konkurrencestat. Ifølge Rosa er der risiko for, at accelerationen leder til fremmedgørelse. En fremmedgørelse, som kommer til udtryk som en distancering fra vores 'selvs' forbindelse til den omkringliggende verden, til selvets selv og andre omkring selvet.

Kilde: <https://xn--velfrdsstatenunderpres-f6b.ibog.forlagetcolumbus.dk/index.php?id=144#c344&loopRedirect=1>

Uddrag fra Rosa Hartmut "Fremmedgørelse og acceleration", 2014.

I det sekulære (vedr. det materielle eller verdslige), moderne samfund fungerer accelerationen, som den funktionelle ækvivalent (noget der svarer til eller stemmer overens med noget bestemt) til det (religiøse) løfte om evigt liv.

Ræsonnementet bag denne tankelyder som følger: Det moderne samfund er sekulært i den forstand, at det centrale kulturelle fokus ligger på livet før døden. Uanset om folk stadig opererer med religiøse antagelser, vil deres aspirationer, begær og længsler generelt være rettet mod denne verdens tilbud, muligheder og rigdomme. Ifølge Vestens fremherskende kulturelle logik kan livets rigdom, fylde eller kvalitet opgøres ud fra summen og dybden af de erfaringer, man gør sig gennem et helt liv. Ud fra den livsopfattelse er det gode liv ensbetydende med et fuldt liv, dvs. et

liv, der er rigt på erfaringer og udfoldede evner. Denne tanke arbejder ikke længere med forestillingen om et "højere liv", der venter os efter døden, men går nærmere ud på, at man skal realisere så mange som muligt af de ufattelige muligheder, verden har at tilbyde. At smage livet dets fulde kompleksitet fra de største opture til de største nedture bliver en central aspiration (ønske om eller stræben efter at opnå noget) for det moderne menneske.

Desværre viser det sig imidlertid, at verden altid har mere at tilbyde, end hvad man kan nå at opleve i et enkelt liv. Mulighederne overstiger altid, hvad der kan realiseres i den enkeltes liv (...). Accelerationen af livstempoet synes derfor at være en meget naturlig løsning på dette problem. Hvis man lever "dobbelt så hurtigt", hvis man kun bruger halv så lang tid på at udføre en handling, indfri et mål eller gøre en erfaring, vil man kunne fordoble "summen" af erfaringer og dermed leve flere "liv" inden for ét livsforløb. Vores andel eller "effektivitet", dvs. proportionen mellem realiserede og realiserbare muligheder, bliver fordoblet. Deraf følger, at vækst- og accelerationsdynamikken er intrikat (indviklet) indflettet i også den kulturelle logik.

Hvis man vedbliver at øge livstempoet, vil man ud fra denne tankegang til sidst kunne leve en mangfoldighed eller ligefrem en uendelighed af forskellige liv inden for et enkelt livsforløb ved at realisere alle de muligheder, der ville være knyttet til de forskellige liv. Acceleration fungerer dermed som en strategi til udviskning af forskellen mellem verdens tid og vores egen tid.

Kilde: Hartmut Rosa: Fremmedgørelsen og acceleration, Hans Reitzels forlag 2014.

Arbejdsspørgsmål:

- 1) Definer begrebet social acceleration.
- 2) Diskutér hvilke muligheder og liv Faust ønsker at realisere ud fra Hartmut Rosa?
- 3) Diskutér om Faust kan læses og fortolkes som en beskrivelse og kritik af accelerations-samfundet? Og tag stilling til, hvorfor Faust er en klassiker?
- 4) Diskutér hvordan I oplever hamsterhjulet og livstempoet anno 2020?
- 5) Hvilken fortolkning gives der af Faust og hans univers i forestillingen?
- 6) Hvorfor er Faust en klassiker? Hvad tematiseres i forestillingen?

